

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

ปัจจุบันสาธารณภัย ที่เกิดขึ้นนับวันจะมีความหลากหลายและทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกที ไม่ว่าจะเป็นภัยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือภัยที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ และมักเกิดบ่อยขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงภัยบริบทใหม่ด้วย สาธารณภัยที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะเป็นภัยที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นภัยประเภทใด จะมีความสูญเสียซึ่งชีวิตและทรัพย์สินตามมา มากบ้าง น้อยบ้างแล้วแต่เหตุการณ์เป็นกรณีไป โดยเฉพาะระยะหลังๆนี้ภัยที่เกิดขึ้นนั้นทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมากเช่น การเกิดแผ่นดินไหวเหนือเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ทำให้เกิดคลื่นสึนามิ (Tsunami) เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 กรณีแผ่นดินไหว (Earthquake) ที่ประเทศเฮติ การเกิดหลุมยุบ (Sinkhole) ในถ้ำเตมาลาซิดี และเกิดการระเบิดของแท่นขุดเจาะน้ำมันของบริษัทบีพี ทำให้น้ำมันรั่วไหลออกมาเป็นจำนวนมากภายในอ่าวเม็กซิโก รัฐบาลยูเอชเอ สหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้เวลานานที่จะหยุดการรั่วไหลของน้ำมันได้ ทำให้ระบบนิเวศถูกทำลาย สัตว์ต่างๆ ที่ดำรงชีวิตอยู่ในบริเวณนั้นต้องเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ระบบเศรษฐกิจได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง สาธารณภัยหรือภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ (รวมทั้งภัยบริบทใหม่ด้วย) ทำให้ผู้นำของแต่ละประเทศทั่วโลกตระหนักถึงความสำคัญและความปลอดภัยของประชาชนพลเมืองของตนเองมากขึ้น รวมถึงประเทศไทยด้วย

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านสาธารณภัยโดยตรง จึงได้จัดตั้งวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้นด้วยมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ณ ตำบลบางขุน อำเภอมือง จังหวัดประทุมธานี และมีวิทยาเขตของวิทยาลัยกระจายอยู่ทั่วประเทศ 6 วิทยาเขต ดังนี้

1. วิทยาเขตเชียงใหม่	ตั้งอยู่ที่ ต. ช้างเผือก	อ. เมือง	จ. เชียงใหม่
2. วิทยาเขตพิษณุโลก	ตั้งอยู่ที่ ต. วังทอง	อ. วังทอง	จ. พิษณุโลก
3. วิทยาเขตขอนแก่น	ตั้งอยู่ที่ ต. ศิลา	อ. เมือง	จ. ขอนแก่น
4. วิทยาเขตปราจีนบุรี	ตั้งอยู่ที่ ต. คำโตนด	อ. ประจันตคาม	จ. ปราจีนบุรี
5. วิทยาเขตภูเก็ต	ตั้งอยู่ที่ ต. ศรีสุนทร	อ. ถลาง	จ. ภูเก็ต
6. วิทยาเขตสงขลา	ตั้งอยู่ที่ ต. ควนลัง	อ. หาดใหญ่	จ. สงขลา

วิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักของชาติ ในการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ การประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้แก่บุคลากรขององค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน อาสาสมัคร และประชาชน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมในการจัดการสาธารณภัย และสำหรับภารกิจหลักในการปฏิบัติงานของแต่ละวิทยาเขต มี 2 ประการ คือ มีทำหน้าที่เป็นสถาบันในการฝึกอบรมบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละวิทยาเขตเป็นกรณีพิเศษ และทำหน้าที่การเตรียมความพร้อมของประชาชน/อาสาสมัครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

จากภารกิจดังกล่าววิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ให้กับภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน จึงเป็นองค์กรหลักสำคัญที่จะสามารถดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้ในเบื้องต้น ซึ่งกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นอกจากนี้พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้นายกเทศมนตรีเป็นผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตเทศบาล และยังมีหน้าที่สนับสนุนการป้องกันภัยของจังหวัดด้วย โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่น

วิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานที่ฝึกอบรมและเตรียมความพร้อมทั้งแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและการซักซ้อมแผนป้องกันภัยให้กับภาครัฐและเอกชน และในระหว่างปี พ.ศ. 2551-2552 วิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่ได้ทำการฝึกอบรมให้กับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบนจำนวน 34 รุ่น รวมทั้งหมด 472 คน ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ ได้แก่ หลักสูตรพนักงานดับเพลิงขั้นต้น หลักสูตรพนักงานดับเพลิงขั้นก้าวหน้า หลักสูตรการบริหารจัดการภัยพิบัติจากอัคคีภัยหลักสูตรการบริหารจัดการภัยพิบัติจากสารเคมีและวัตถุอันตราย หลักสูตรวิทยาการการป้องกันและระงับอัคคีภัยสถานประกอบการ หลักสูตรการดับเพลิงเบื้องต้น และการฝึกซ้อมหนีไฟ เป็นต้น

จากอำนาจหน้าที่ของวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่ที่เป็นหน่วยงานที่ฝึกอบรมและเตรียมความพร้อมทั้งแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและการซักซ้อม

แผนป้องกันภัยให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ยังไม่มีการดำเนินการวิจัยประเมินผลการฝึกอบรมของวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่อย่างเป็นทางการดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง สัมฤทธิ์ผลการฝึกอบรมของวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่าความรู้ต่างๆ ที่ถ่ายทอดให้กับผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมนั้น เมื่อผู้เข้ารับการอบรมสำเร็จหลักสูตรแล้วได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์หรือไม่ เพียงใด ขณะเดียวกันข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในหัวข้อนี้จะได้นำไปปรับปรุง แก้ไขในการฝึกอบรมในอนาคตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาในหลักสูตร ประโยชน์จะเกิดกับประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานรวมทั้งตัวผู้ปฏิบัติเอง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาความสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผลของการฝึกอบรมหลักสูตรของพนักงานดับเพลิงขั้นต้นของวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผล และเหตุปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคกรณีที่ไม่ประสบผลสำเร็จ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงประสิทธิผลของการฝึกอบรมของหลักสูตรการฝึกอบรมของวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 สมมติฐานการศึกษา

H_0 : ผู้เข้ารับการฝึกอบรม นำความรู้และทักษะไปใช้ประโยชน์และปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง ไม่แตกต่างในสัมฤทธิ์ผลของการฝึกอบรมตามหลักสูตรเมื่อจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

H_1 : ผู้เข้ารับการฝึกอบรม นำความรู้และทักษะไปใช้ประโยชน์และปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง แตกต่างในสัมฤทธิ์ผลของการฝึกอบรมตามหลักสูตรเมื่อจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตระยะเวลา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาทำการศึกษาในช่วงระยะเวลาระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2554

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตรับผิดชอบของวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง และพะเยา ที่ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรพนักงานดับเพลิงขั้นต้น จากวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่มาแล้วในระหว่างปี พ.ศ. 2551-2552 และยังคงปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรส่วนท้องถิ่นอยู่ จำนวน 472 คน

1.5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตรับผิดชอบของวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง และพะเยา

1.5.4 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาความสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผลของการฝึกอบรมหลักสูตรของพนักงานดับเพลิงขั้นต้นของวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่ โดยวัดจากความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมหลักสูตรพนักงานดับเพลิงขั้นพื้นฐาน และการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในการดับเพลิง การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย วิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผล และเหตุปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคกรณีที่ไม่ประสบผลสำเร็จ

1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

สัมฤทธิ์ผล หมายถึง การที่ผู้เข้าฝึกอบรมนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ไปปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกต้องครบถ้วน

หลักสูตรการฝึกอบรม หมายถึง หลักสูตรการฝึกอบรมของวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เกี่ยวกับพนักงานดับเพลิงขั้นต้น

ผู้เข้ารับการฝึกอบรม หมายถึง บุคลากรระดับผู้ปฏิบัติการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตรับผิดชอบของวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ที่ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรพนักงานดับเพลิงขั้นต้น จากวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วิทยาเขตเชียงใหม่มาแล้ว